

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(84.) Mi lehet az, a mi a mellékelt fenyőgalyakat és leveleket rongálja? A. V.

(85.) Ide mellékelve bátorkodom egy rovarfajt felküldeni oly kérésrel, méltóztatnék meghatároztatni s esetleges kártékony-ságáról értesíteni. A paizstetűféle anyaróvart a szőlő szárain találtam meglehetősen mennyiségben. V. E.

(86.) A legfontosabb élvezeti cikkünk egyikénél, a kávénál azon sajátságos jelen-séggel találkozunk, hogy olcsóbb fajtából egyrészt túrhető italt kapunk, másrészt meg-történik néha, hogy a legelső rendű, leg-drágább kávéból élvezhetetlen főzetet hoz-nak az asztalra. A szakácsné azt mondja, hogy úgy főzte mint tegnap, abból főzte, a melyből tegnap stb. Kérdezem tehát a tisztelt tagtársaktól, mik a jó nyers kávé-n kívül a jó kávéfőzet elkészítésének az alapjai? Nevezetesen a pörkölés proceszusára, a kávé, víz, »satz« cikória arányára, a víznek hő-fokára, hirtelen vagy lassan mennyi ideig való főzésére nézve. Alapos válasszal vagy válaszokkal nemcsak a kérdezőt, de bizo-nyára száz és száz háziasszonyt is lekötelezne a szerkesztőség. F. J.

(87.) A juniushavi Közöny 286. lapja elején ez áll: »a csatorna szélessége 22 m., mélysége 8 m. Ez utóbbi két dimenzió a Szezi-csatornáéval egyezik«. A cikkiró talán más csatornát akart írni, mivel a Szezi-csatorna méretei nem egyeznek meg a Ko-rinthus mellett ásott csatornáéival. R. L.

(88.) Mi okozza a rák héjának főzéskor megvörösödését? Vajjon létrejönne ez a szín-változás akkor is, ha a rákot desztillált, tehát minden más idegen anyagtól ment vízben főznék meg? P. A.

(89.) *Calycanthus floridus* azon cserjé-nek neve, mely junius és julius hónapokban dús virágokat hajt és illata az eperre emlé-keztet. A húsos, sötét barna-vörös virág alakra némileg a kövi rózsához hasonlít. Mi e növénynek földrajzi elterjedése. P. A.

(90.) Háztartásomban a szappant követ-kezőleg főzik: 5 kg. zsiradékra 2 kg. szén-savas kálit, 15 liter vizet és 0.30 kg. konyha-sót vesznek s az egész tömeget három órán át főzik; az így mellékterméskül kapott lúg híg kocsonyás oldat.

Kérdem ennél fogva: mi módon lehetne azt a lúgot annyira töményíteni, illetve szilárdabb halmazállapotba juttatni, hogy da-rabokra szeletelhető legyen, mint a szap-pan? Az említett állapotában a lúg csak igen korlátozottan használható s értéke alig figyelmet érdemlő, holott ha szilárd alakot ölthetne, értékében sokkal inkább növe-kednék. Sz. J.

(91.) Miként mérte meg az *érintési* elek-tromos áram sebességét Fizeau és Gou-nelle? Vajjon kívülök megmérte-e még valaki az *érintési* elektromos áram sebessé-gét, és hogyan? — Ha egy lágy vas körüli vezetékben gyors egymásutánban megszakí-tott elektromos áramot vezetünk, a mágnes állítólag hangot ad, mivel a vas mágnesessé válásakor megnyúlik. Igaz-e az? Ha igen, melyik irányban terjed ki a vas? Kiterje-dése kifejezhető-e számokkal? — Ha aczél-mágnest elektromos árammal közönyösítünk hasonlóképen megszakított galvánárammal, összehúzódik-e, és ad-e hangot. B. I.

(92.) Kérek szíves felvilágosítást az iránt, nem ártalmas szer-e az »Odol« a fogakra és foghúsrá. Ismeretes-e a »Kalodont« összetétele és hatása a fogakra és foghúsrá. F. N.

(93.) Van hat darab teljes virágú *fehér liliom*, *Lilium candidum* L. hagymám; Erfurtból hozattam. Három évig naposféktű helyre volt ültetve; minden évben fejlesz-tett virágbimbókat, de *sohasem nyilhattak, nyil-tak ki*. E körülményt én a Nap égető hevé-nek tulajdonítottam. Ősszel féllárnyékos helyre ültettem át. Már második éve vannak ott érintetlenül, mind a két tavaszon szépen, buján hajtottak szárba, virágbimbaik is mint-

egy július 10-ikéig épek, egészségesek voltak, azohtúl fonyadni kezdtek, elhervadtak, nem virágozhattak ki. Kértem, mi lehet ennek az oka? hogy és miképen gondoljam? Mert a talaj egészen jó, annyira megfelelő, hogy az egyszerű virágúak némely szárán 10—12 virág is kinyílt; öntöztem is, mégis, mint a mellékelt példányok tanúsítják, ilyenéné asztak össze. Ha valaki okát adná és utasítana, mit tevő legyek, hogy üde kivirágzásukat elérhessem, nagyon leköteleznie tanácsával. T S.

(94.) A mult évi augusztus 20-ikán egy kirándulást tettem Zólyom-Lipcésre; voltam

a várban, hol a »Gizela« árva ház növendékei gondoztatnak; szétnéztem a vidéken is s egy meglehetősen kopár hegytetőn, az ide csatolt néhány példány eddig sohasem látott kavicsos termést szedtem: az apróbb szemcsészet az ottan lakók *zsisziktelen lencsének*, »*sosowicza*«, kterà sa nikdi ne zmuszkavé«, nevezik; a nagyobb szerintük *penjaske* = pénzecske, vajjon *szt. László* vagy *Ulászló denárjai-e*, ezt határozottan nem tudhattam ki. Igen érdekelné tudnom: miféle és mióta képződő kövület ez: a geológiával foglalatoss tagtársaink talán adhatnának ez iránt felvilágosítást. KUNSZT JÁNOS.

FELELETEK.

(77.) A gyászos emlékeztető 1849. évnek egy zivataros, esős őszi napja alkonyán, a menekülő Irányi Dániel, Molitor-nak, valódi nevéen Müller, volt kézmárki tanár öccsének kíséretében, ki mint kocsis, felső gömörmegeyi parasztruhába volt öltözve, beállított a losonc-tugári »Huszár« korcsma udvarának az állása alá a lovakat etetni. Az alatt, míg az ál-kocsis a lovakat megetette volna, az utas az ivó-szobába ment, hogy valamit egyék s talán egy-két pohár bort is igyék. S a mennyiben ez időben mindenki kerülte, kivált pedig este a nyilvános helyeket, az ivó-szoba üres volt, csupán két szál csendőr borozgatott s a felszolgáló pinczér lézengett a homályos kivilágításnál. A belépő Irányi jóformán helyet sem foglalt, mikor a zsandárok egyike fölkelte és hozzá menve, útlevelét kérte. Az utas, előmutatván illetékes hatóságától az útlevelét, igazolta hovautazása célját és kiletét; kis idő multán, meggyőződévén, hogy a két zsandár gyanakodva nézi és suttog, kiment, fogatott s a sötét zivataros este daczára tovább indult Panyi Darócz felé. Szerencsésen menekültek. Kijutottak Svájcba, onnan tovább. Molitor Amerikába hajózott s ez útját, onnan visszatérvén, leirta Berecz Antal »Természet« című lapja 1876. évfolyamának 4. és 5. számában »Hét hó a tengeren« cím alatt.

Hazájába visszatérve, mint kataszteri hivatalnok előbb Losoncon lakott; itt ismerkedtem meg vele, egy jó barátom s neki volt iskolatársa házánál. Ő ismertette meg velem a Természettudományi Közlöny július havi, 311. füzet kérdések rovatában — *Dr. 77. szám* alatt az *amerikai dió*, inkább mogyorónak mondott gyümölcsöt; burokban és kifejtett termést is adott belőle. S habár a

kérdést tevőnek P. J. ugyanazon füzetben és ugyanazon szám alatt kifogástalanul, helyesen adja is a választ, részemről mulasztást követnék el, ha felőle a tőle halottakat magamnak tartanám.

Molitor Ágost majdnem húsz évig lakott Kaliforniában s onnan számos vélemény és erdei magvakat hozott magával, a többi közt a szerinte ott »*peanut*«-nak ismert termést, mely a selyembogar gubójához hasonló s két meglehetősen olajos mogyorót rejt magába. Növénytani nevét nem tudta megmondani, az iránt azonban felvilágosított, hogy az angol »*pea*« borsót s a »*nout*« mogyorót jelent, s így borsó-mogyorónak lenne mondható. A tőle kapott magvak honosításával tett kísérleteimnek eredményét a »*Természet*« 1878. évfolyamának 1. számában írom le s a 4. számban növénytani szempontból ismertetem; s Dr. Bischoff W. G. után megengedtem magamnak, hogy magyarul *földi dió*, *földi makk*-nak neveztem. Különben *Arachis hypogaea* L. név alatt minden nevesebb mag- és növénykereskedésben kapható. Én a mult évben tavasszal Mauthner Ödön-től, Budapestről hoztattam. KUNSZT JÁNOS.

(84.) A beküldött betvegjenyefenyő-galyakat és leveleket megvizsgálva, azokon *Melampsora (Calyptospora) Goepfertiana* *Acidium columnare* alakját konstatáltam.

LINHART GYÖZÖ.

(85.) A Selmeczbányán szőlővenyigén talált rovarok a *Lecanium vini* Bouché nevű paizstetű-fajhoz tartoznak. A szőlőn élő paizstetvek közül hazánkban ez a leggyakoribb faj, mely kivált szőlőlugasokon országszerte előfordul, de rendszeren nem szokott válni szemebetűnő károkat okozni. Mindamellet igén meggyöngítheti az illető szőlőtűkét,

ha túlságosan mennyiségben elszaporodik. Ilyen esetben tanácsos a lugasokat tavasszal lehetőleg rövidre metszeni, a lemetezett venyigéket elégetni s a lugasok fáját az ismeretes Balbiani-féle kenőccsel bekenni. Ajánlják a következő keverékkel való bekenést: $4\frac{1}{2}$ kg. közönséges szóda, 9 kg. kőszénkátrány és 100 kg. víz. E keveréket azonban, melyet szintén durva ecsettel kennek fel, használat közben gyakrabban fel kell kavarni, mert különben a kátrány az edény fenekére száll.

DR. HORVÁTH GÉZA.

(86.) Tény, hogy elsőrangú kávéból rossz italt is lehet főzni, a melynek oka a legtöbb esetben a pörkölés módja; a pörköléstől függ minden siker. A kevéssé vagy túlságosan pörkölt kávébabból a legjobb szakácsné sem főzhet jó kávé! W. V.

(87.) Én cikkemben nem más, hanem csakis a Szuezi-csatornát akartam hasonlatképpen idézni, minthogy méretei legjobb tudomásom szerint a korinthusi csatornáéival teljesen megegyeznek, miként ezt Wallandt cikkétől (Term. tud. Közl. II. k. 1870, 227. p. 15. és 16. sorban alulról) kezdve az irodalmon végig a legújabb Baedeker-ig megtalálhatja.

DR. SCH. F.

(88.) Az élő rák pánczéljának színét két festék okozza: az egyik zöldes-barna, mely túlnyomó, a másik vörös. Főzőskor a hő hatására a zöldes-barna feloldódik, a vörös pedig változatlanul marad s így előtűnik. Ebből következik, hogy a rák desztillált vízben főve is megvörösödik. Különben spirituszba téve is megvörösödik a rák, mert ama zöldes-barna festéket az alkohol is feloldja.

P. J.

(89.) A *Calycanthus floridus* Amerikából származik. Meglehetősen meleg éghajlatot kíván. Nálunk igen ritkán érik meg gyümölcse.

W. V.

(90.) A szappanfőzés közölt receptjéből valószínűleg kimaradt a méz, mert szénsavas kálival szappant főzni nem lehet, azt előbb mésszel maró kálivá kell átalakítani. Az ilyformán előállított kálishappból a kisózás által keményebb nátronszappan keletkezik és a lúgban a felesleges konyhasó, chlórkálium, kálilúg és a zsiradékból származó glicerin mellett még igen kevés szappan is marad oldva. Ez anyagot a szárazságig be lehet párologtatni, de a sós maradékot szappanhoz hasonló darabokra vágni nem lehet. Legjobban

értékesíthető a lúg olyformán, hogy sok vizet hígítjuk és mosórongyok vagy efféle durva ruhaneműek mosására használjuk.

W. V.

(91.) Kérdései egész kis irodalmat ölelnek fel és azért részletes válasz helyett közlöm azokat a forrásokat, melyekben a bővebb adatokat megtalálhatja.

Fizeau és Gounelle munkája megjelent a Compt. rend. 30. p. 437 vagy Poggendorf, Annalen 80. p. 158. Használt módszerük analog Fizeau-nak a fény terjedési sebességének meghatározására használt módszerével és rövid leírását megtalálhatja Wiedemann, »Die Lehre von der Electricität« című könyve I. köt. 420. lapján.

Ugyanezen könyvben közölve vannak: Walther, Gould, Mitchell, Lovering és mások módszerei, melyekkel az elektromos töltésnek drótokban való terjedése sebességét meghatározták. Legújabban Hagench foglalkozott e kérdéssel, ki nek közleménye megjelent a Verhandlungen der naturforschenden Gesellschaft in Berlin VIII. k. 165. lapján.

Megjegyzem, hogy az összes ide vágó kísérletek csakis azon összefüggést állapíthatják meg, mely egyrészt a használt drót hossza, ellenállása és kapacitása, másrészt a töltés ideje között van, a melyből azonban semmiképen sem lehet a stationär áramlásban levő elektromosságának sebességére vagy az elektromos távolhatás terjedési sebességére (pl. a Hertz-féle kísérletekben) következtetni!

Hogy a mágnesező tekercs tengelyében fekvő lágyvas- vagy aczélpálczák hangot adnak, mikor a tekercsen keresztül intermittáló áramot küldünk, az már régen ismert tünemény, hiszen a legelső, 1860-ban Reiss konstruálta telefon is e tüneményen alapszik.

A lágyvasnak mágnesezés okozta hosszváltozásait már sokan megvizsgálták úgy kísérletileg mint elméletileg; legújabban Nagoka foglalkozott e kérdéssel (Wiedemann Annalen 53. kötet, 487. lap) és azt találta, hogy a hosszváltozás közelítőleg lineáris vonatkozásban van a mágnesezés (Magnetisirung) négyzetével.

Aczélal ugyan nem végzett kísérleteket, de előre látható, hogy az aczél mágnességét gyöngítő áramok ellenkező változást okoznak, mint a természetes állapotú lágyvasban.

STRAUSZ Á.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.